

Valborgstale 2023 ved Hedvigs Hus.

Tak fordi jeg er blevet inviteret til at sige lidt her ved Valborgsbålet i aften.

Ifølge statistikken er der ca. 265 piger og kvinder i Danmark, der hedder Valborg. Der er til sammenligning 455, der hedder Hedvig.

I aften lægger Hedvig hus til Valborg – i hvert fald til os, der har lagt vejen forbi, for at fejre Valborg eller det, der nu er tilbage af hende, for hun er jo død for mange år siden.

Men det er Jesus jo også, og ham fejrer vi jo også hvert år – endda op til flere gange.

Det, at man er død, betyder altså ikke, at man ikke kan fejres. Tværtimod kunne jeg næsten fristes til at sige. Når man først er død, kan man jo ikke plette sit renommé yderligere, og man kan heller ikke modsætte sig, hvad eftertiden finder på. En død har så at sige overladt sin skæbne til andre, og man må nærmest betragtes som fritaget for yderligere ansvar.

Lad os lige få det overstået med det samme. Lidt fakta – direkte fra et leksikon: Den Valborg, som har lagt navn til dette lille aftenparty, var oprindelig en engelsk prinsesse. Hun rejste til Tyskland, og der døde hun med titel af abbedisse på et kloster i det herrens år 779 – 69 år gammel.

Hun må være død tidligt på året, for hun helgenkåres den 1. maj samme år, og sådan en anerkendelse tilfalder jo kun de døde.

Egentlig skulle hun jo så fejres den 1. maj og ikke den 30. april. Men det har altid været den sidste aften i april, der måtte lægge navn til Valborg. Her i nyere tid kunne man jo sige, at det giver mening at varme lidt op til 1. maj med bål og opbyggelige taler. 1. maj har man jo ikke tid, der skal man jo ud med de røde faner, hvis man ellers kan finde dem og vil vise sig offentlig med den slags synspunkter.

Sandheden er da også, at antallet af Valborgsaften-arrangementer er støt stigende og antallet af 1. maj-arrangementer tilsvarende er støt faldende. Det er i år vel snart 25 år siden, der sidst var 1. maj-møde på Læsø og flagstangen i Storskoven lige over for Plantørboligen nord for Byrum havde et flag i toppen.

Der er en imidlertid en markant forskel på Valborgs 1. maj og så 1. maj som arbejderne internationale kampdag.

Valborg er sådan en gang sødgrød, som alle kan være enige om.

Valborgsaften var den aften, hvor magien var særlig stærk. Det var på denne aften, at hekse, troldfolk og ellepiger kom frem fra deres skjul for at drive gæk eller det, der var værre, med menneskerne på jorden. Det var selvsamme aften, hvor man bandt majstangen og dansede omkring som et tegn på forårets komme, hvorefter man samlede sig i bålets skær for at nyde aftenen i hinandens selskab med god musik, historier, mad og drikke.

Og så har en majstang i øvrigt intet med måneden maj at gøre. Ordet Majstang kommer af, at stangen majes ud - i betydningen dækkes med løv. Men det er jo en helt anden historie.

Så Valborgsaften er også nogen med årstidsskift – vinteren er helt slut – nu er det forår. Man kan have ædt hele sit forråd – nye forsyninger er på vej.

Hvad Valborg egentlig har med det hele at gøre er lidt uklart. Men lad os bare tage hende med. En ganske udmærket kvinde, der sikkert har gjort gode gerninger bedre – en individualist, som man nok kun bør beundre.

1. maj i betydningen arbejdernes internationale kampdag er unægtelig noget andet. Arbejdernes internationale kampdag har aldrig været sødgrød, og det har aldrig været noget, man kunne enes om.

Det har været og er vel stadig noget med fællesskab og solidaritet og klassekamp. Og det var sjældent kvasbunker og haveaffald, man tænkte på, når man proklamerede, at nu skulle der sættes brand i sagerne. Det var samfundets institutioner, der skulle rystes og væltes. Magthavere og kapitalister, kreglere og småsvindlere skulle stå til ansvar for deres ugerninger.

På få udvalgte steder vil man også i morgen kunne høre denne retorik.

Men helt overordnet er den ikke særlig moderne mere. 1. maj er blevet til mig først – og derfor stiger antallet af Valborgtaler, hvor anledningen er ufarlig, i takt med at antallet af revolutionstaler falder.

Jeg ved ikke rigtig, om jeg synes, det er godt eller skidt.

Der er efterhånden blevet trængsel i kalenderen i forhold til alt det, der skal fejres og markeres.

Der er ikke den gode sag, der ikke har fået sin egen dag. Jeg nævner bare i flæng: Juledag, Madens Dag, Havets Dag, kvindernes kampdag, FN-dag, Mors dag og Fars Dag, Valentins dag, Æblets Dag, handicapdag, lærerens dag, skovens dag, første skoledag, Forsvarets dag, Sukkersyge børns dag, verdens miljødag, de vilde dyrs dag (det er 4. september), verdens fødevarer dag, befrielsesdagen, Kyndelmisse, Valdemarsdag, Dybbøldagen, Mikkelsdag, Smagens dag, Saltets dag, Halloween, Mortens og Valborg aften.

Der er nærmest ikke en eneste dag, der ikke giver anledning til en til en eller anden markering af et eller andet.

Men nu er Folketinget jo gået i gang med at rydde op. Store Bededag bliver lukket ned. Den gav ellers god mening. I 1786 indførte en kongelig forordning Store Bededag. Det var sådan en rationaliserings- og afbureaukratiseringsforanstaltning, der blev indført. Med et pennestrøg fjernede kongen på biskop Baggers forslag alle de sære og særlige hele og halve fridage og fester, som diverse helgener og sankter havde givet anledning til siden før reformationen.

Det kan jo godt være, det er på tide, at man rydder lidt yderligere op.

Det er der nu ikke noget, der tyder på, at nogen tager fat på. Tværtimod.

Listen bliver længere og længere år for år. For ca. 10 år siden indførte man Arkitekturens dag. Det er 1. oktober, så den har ikke engang kunne finde sin egen dag. Den må dele. 1. oktober er nemlig også Ældredag. Og der er jo så mange gode sager at tage fat på. Øllets dag f.eks – første lørdag i september.

Men det er naturligvis et godt spørgsmål, hvor mange markeringsdage, der er plads til. Er der ved at gå inflation i det? Kan man med samme alvor blive ved med at fylde mindeværdige begivenheder og højtider ind i rækken af hverdage?

Selvfølgelig kan man ikke det. Det ender med at blive det rene pjat.

Hvorfor fejrer vi f.eks. Valborgs aften? Giver det overhovedet nogen mening, at vi er samlet her en skøn søndag aften for at brænde affald og drikke en kop kaffe med hjemmebag?

Rykker det, eller flytter det noget? Næppe.

Det er hyggeligt – og det har selvfølgelig en værdi.

Men jeg har altid ment, at hvis man skal være sammen med nogen, så skal man være sammen om noget. At være sammen bare for at være sammen – det nærmer sig tomgang.

Og måske kan vi løfte ambitionsniveauet lidt.

Der er brug for at ambitionsniveauet løftes. Der er masser af kæmpe udfordringer at samles om.

Første maj var i gamle dage også skiftedag. Altså den dag, hvor man kunne opsigte sin tyendestilling. Søge nye udfordringer.

Og vi skal ikke søge ret længe for at se, at vi har udfordringer, store udfordringer: Vi vælter os nærmest i kriser: miljø-, økonomisk, biodiversitetsmistrivsel, fødevarer, overbefolkning og klima. Der er nok at tage fat på.

Jeg er jo næppe blevet bedt om at sige lidt i aften, fordi jeg nok mener noget spændende om højtider og mærkedage.

Jeg gætter på, at der hviler en vis forventning om, at jeg siger noget om, hvordan jeg synes det går på Læsø.

Vi er en gruppe teatertosser og linselus, der lige nu er gået i gang med at indstudere årets dilettantforestilling. Det er Folk og Røvere i Kardemomme By.

Ved premieren vil det blive afsløret, at jeg har rollen som politimester Bastian. I indledningen har jeg sen scene sammen med Slagteren, hvor han kommer og forlanger, at jeg arresterer røverne, der har røvet fire skinker, to oksestege, et par bøffer og en pølse.

Det er jeg ikke meget for, for som jeg siger, man kan jo ikke arrestere nogen, der har en løve, men jeg lover at tænke over sagen. Jeg vil gå i gang med at tænke over det lige med det samme, allerede mens jeg nu går ned ad gaden. Der er et eller andet i den scene, der minder mig Læsø.

Hvordan går det på Læsø?

Det hurtige svar er, at det går, men at det går lidt skidt:

Mange virksomheder hænger tungt med røven i vandskorpen, en del foreninger piber over, at mangel på frivillige ledere, trænere og hjælpere, vi har set et par triste konkurser i hotelbranchen, børnetallet falder stadig, aktiviteterne i Læsø Fonden med to af vores største turistattraktioner Saltet og Kuren er under mistanke for brud på Kommunalfuldmagten, I Østerby må på tredje eller fjerde år vente på om man kan få lov til at bygge en badebro, som man selv har skaffet penge til, vores Bibliotek er nærmest lukket ned indtil videre, og vi har nærmest været ved at drukne i vand i løbet af foråret – måske fordi grøfterne gror til – bare for at nævne lidt af det, der går skidt. Men der er selvfølgelig også meget, der går godt. F.eks. der er der fundet midler til at Hedvigs Hus kan få et helt nyt tag næste år, og bestræbelserne på at skabe en efterskole på Læsø er i god fremdrift og vi har kurs direkte mod status som verdensarv.

Men en helt gennemgående udfordring er, at vi vel egentlig ikke rigtig ved, hvad vi gerne vil.

Kommunalbestyrelsen, der jo har ansvaret for at samle "vores gerne vil", får det ikke rigtig gjort. Vi mangler at se en hel masse planer – nogle af dem skal vi endda have ifølge den kommunale styrelseslov.

Men der arbejdes på sagen, fortæller politikerne, de tænker over det allerede nu, mens de skændes om noget andet. De tænker over både Kommuneplanstrategien, vandmiljøplanen, havmiljøplanen, forskellige naturplejeplaner, plan for bevaringsværdige ejendomme, turismestrategiplanen, trafikplan, bæredygtighedsplan, lokalplaner for havnene og en ny Kommuneplan.

Og før vi har disse planer, kan vi jo ikke rigtig gøre noget ved nogen ting. Og spørgsmålene hober sig jo op:

Vil vi have en udvidet flyveplads på bekostning af naturområdet i Kærene?

Vil vi have en kæmpehavn i Østerby, så Stena-line kan lægge vejen forbi?

Vil vi have en Nationalpark, hvis muligheden opstår igen?

Vil vi have fjernvarme over hele øen?

Vil vi have en meget større færge og mange flere turister?

Det må vi jo tænke over – ligesom Politimester Bastian – allerede nu her mens vi går ned ad gaden.

Og menes vi så tænker, så kommer røverne sikkert igen og stjæler endnu flere skinker og pølser.

Vi står derfor, hvor vi står.

Hvis det fortsætter, er jeg bange for, at vores overlevelse som selvstændigt samfund og kommune, er truet.

Så vi kan egentlig nemt finde noget at være sammen om. Så det giver en mening at være sammen

Men vi skal først og fremmest hække sammen i de få hverdage, der er tilbage mellem alle festerne og højtiderne, og gennem hårdt arbejde og en frivillig indsats få det bedst mulige ud af det umulige – at holde Læsø i live og bevare et aktivt sted at leve for både unge og gamle og et spændende sted at ankre op og besøge for gæster, venner og bekendte.

Et samfund i den yderste udkant, hvor vi hele tiden spørger os selv: hvad kan jeg gøre for Læsø – og ikke mere så meget, hvad kan Læsø give og gøre for mig.

Glæden ved give og bidrage, den kan man aldrig tage fra mennesker.

Og fortsat god aften og fest i mindet om prinsesse og abbedisse Valburgis Virginis, født Walburg i Wessex, England i 710, og død i klosteret i Heidenheim i Tyskland i 779.

Tak fordi I gad høre på mig.